

Mandeviljens Under

Taler
Gerhard Gran

Dato
3 september 1896

Sted
Logen i Bergen

Omstendigheter

Hyldest af Fridtjof Nansen og hans Mænd ved Hjemkomsten til Norge

1 Mine Damer og Herrer!

Der opstaar blandt os en sjelden Gang en Mand, som har den underlige Evne at finde Vej, der hvor det synes andre ufremkommeligt: en Stifinder, der aner
5 Udgang, hvor alle Sund synes andre spærrede. Det er disse Mænd, vi kalder Genier. Fridtjof Nansen er et saadant Geni, som vover at tro paa sine Anelser. Det var i brændende Tro paa en Inspiration, at han vovede at sætte sit og andres Liv paa Spil.

10 En Inspiration, som ikke er mindre sublim, fordi om dens ene -- dens jordiske Ende er knyttet til saa prosaisk Gjenstand som et Par Buxer paa Drift fra Jeanette-Ekspeditionen.

15 Dette er det første Afsnit af den Stordaad, vi idag hylder: Inspirationens Glans over Planens Undfangelse. Den tilhører Nansen alene.

Men det andet og endnu mægtigere Afsnit af Daaden er selve Udførelsen. Den tilhører Nansen og Johansen og Sverdrup og de ti andre. Ligeoverfor den staar vi ganske haandfaldne og siger med Per Gynt: «Tænke det -- ønske det -- ville
20 det med -- men gjøre det -- nej det fatter jeg ikke».

Vi simpelthen ikke fatter det. Hele Mennesker er sjeldne i vor Tid, selv de bedste blandt os har en Sprække et eller andet Sted. Viljen og Evnerne gaar hver sin Vej, og Handlekraften lammes af Reflexion. Tiden er syg. Det er sandt, hvad
25 Drachmann for nogle Dage siden sang til sin afdøde Ven Julius Lange:

Henfarne Ven! Jeg selv er jo syg,

og syg er vor hele Tid:

30 vi ligger om Kunst, om Livet, om alt
med os selv i ulægelig Strid.

Men det er det store ved Nansen og hans Kamerater, at de er sunde midt i denne
syge Tid. Jeg ber dere maale Afstanden mellem en saakaldt «moderne Mand» --
35 og Ekspeditionens Mænd. -- Afstanden mellem dette: at henkaste paa
parfumeret Velin Tanker, som leger og lefler og koketterer med Døden.

Og saa dette: at gaa om bord til selve Døden, at leve med den i tre samfulde Aar,
og saa komme tilbage, efter at ha besejret den.

40

I denne Afstand ligger Stordaadens dybe, nationale Betydning.

Netop fordi vor Tid er saa slap og saa tvilesyg og saa fuld af letkjøbt Ironi, --
netop derfor er det af umaadeligt Værd, at der nu gaar nogen Mænd hen og
45 udfører en Daad, som er slig, at ikke et eneste spottende Smil tør vove sig frem
paa vore Læber -- en Daad, som samler alle i den frugtbareste af alle
menneskelige Følelser: Beundring.

Vi har vænnet os til at maatte stikke Fingeren i Naglegabet ved alle Leiligheder;
50 thi vi har vanskelig for at tro. -- Men denne Gang har vi da faaet se Mandeviljens
Under med vore legemlige Øjni.

Ja Mandeviljen og Mandemodet.

55 Thi Videnskaben kan være bra nok; men de fleste af os faar nok indrømme, at
det er os saa temmelig ligegyldigt, om Havet er totusen eller om det er tretusen
Meter dybt ved den 86de Breddegrad. -- Men det, at Nansen og hans Kamerater
atter har gjort Heltemod til Nutid, -- det er noget, som vedkommer os alle uden
Undtagelse.

60

Naar vi herefter skal gi Ungdommen Fornemmelse af de dybeste og varigste
Livsmagter, behøver vi ikke bare at sige: der var engang en Mand, som het Olaf
Trygvason, der var engang en Mand, som hed Peder Tordenskjold; men vi sier:
der er en Mand, som heder Fridtjof Nansen; vi kan pege paa ham: der gaar han.

65

Ja, mine Damer og Herrer: derhenne sidder han.

Ære være ham og hans Kamerater!
De længe leve!

70

Kilde

K. Bing (red): Nordpolarernes Triumftog ved Hjemkomsten til Norge. Kristiania 1896, s. 87-88

Emner

Hyllest, Nordpolen, Polfarerne

75

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/mandeviljens-under>

80

85

90

95

100

105